

- Ontwerp-

Besluit legger oppervlaktewaterlichamen

Het dagelijks bestuur van Waterschap De Dommel besluit in gevolge artikel 5.1 van de Waterwet en artikel 78, lid 2 van de Waterschapswet:

- In te trekken de legger oppervlaktewaterlichamen 2013, herziene versie van 21 oktober 2014;
- Vast te stellen de legger oppervlaktewateren welke omvat profielen, tabellen en kaarten, overeenkomstig de bij dit besluit behorende digitale gegevensbestanden: 686 kaartbladen, afgesloten en gedateerd op 1 maart 2017, genaamd:
Legger_OPW_vastgesteld_KAARTBLADnr.pdf
1 overzichtskaart, afgesloten en gedateerd op 1 maart 2017, genaamd:
Legger_OPW_vastgesteld_overzichtskaart.pdf
Leggerboek 1, afgesloten en gedateerd op <datum> , genaamd:
Legger_OPW_vastgesteld_leggerboek1_afmetingen.pdf
Leggerboek 2, afgesloten en gedateerd op <datum>, genaamd:
Legger_OPW_vastgesteld_leggerboek2_profielschetsen.pdf
- aan te wijzen de onderhoudsplichtigen, een en ander zoals bepaald in de bij dit besluit behorende bijlage 1 in hoofdstuk 9 “aanwijzing onderhoudsplichtigen”

Vastgesteld op d.d.2017

het dagelijks bestuur,

mr. drs. P.C.G. Glas
watergraaf

Ir. H.J. Roelofs MMO
secretaris-directeur plv.

Toelichting

Voor u ligt de legger oppervlaktewaterlichamen met bijbehorende toelichting en de set leggerkaarten met bijbehorende tabellen die gezamenlijk de ‘legger oppervlaktewater’ vormen zoals vastgesteld door het dagelijks bestuur in d.d. 2017.

Het watersysteem is voortdurend aan wijzigingen onderhevig. Dit als gevolg van het realiseren van diverse inrichtingsopgaven die voortvloeien uit maatschappelijke ambities en het herinrichten van het watersysteem als gevolg van functiewijzigingen. Ook inrichtingswensen van derden kunnen leiden tot het aanpassen van het watersysteem. Door een goed beheer van de legger zorgt het waterschap ervoor dat deze wijzigingen tijdig en op de juiste wijze, zowel inhoudelijk als procedureel, in de legger worden doorgevoerd. Deze legger is een actualisatie van de legger voor oppervlaktewaterlichamen met bijbehorende ondersteunende kunstwerken en vervangt de ‘legger oppervlaktewaterlichamen 2013, herziene versie’. Sinds de vaststelling van de vorige legger zijn projecten uitgevoerd en vergunningen afgegeven waardoor de waterhuishouding is gewijzigd. Deze wijzigingen zijn inmiddels wel doorgevoerd in het beheerregister maar moeten nog geformaliseerd worden in de legger. Daarnaast is een aantal waterlopen op verzoek van beheerders getoetst op het afvoercriterium van 30 liter wat bepalend is voor de status. Ook zijn er watergangen die vanuit het WBP IV in aanmerking komen voor een A-status vanwege de functie die er op ligt. Verder is een criterium van 1 meter nodig om een duidelijke grens te stellen aan de onderhoudsplicht bij B-wateren..

- De legger oppervlaktewaterlichamen bevat evenals de 'legger 2013, herziene versie' geen:
- profielen van de BS39 vanaf de instroming van de BS60, en die van de gehele BS60 en BS64;
 - de stuw in de BS39.¹

Bijlage 1:

Toelichting besluit legger oppervlaktewaterlichamen

1. Algemene toelichting

De legger is opgebouwd uit:

- een beschrijvend deel inclusief toelichting (hetgeen u nu leest) met daarin opgenomen de beschermingszones
- kaarten met daarop de oppervlaktewaterlichamen, bijbehorende kunstwerken en bijzondere constructies die daar deel van uitmaken en profiel van vrije ruimte
- boeken met daarin afmetingen van watergangen en kunstwerken en profielschetsen.

In deze toelichting op het besluit 'legger oppervlaktewaterlichamen' zijn de kaders, randvoorwaarden en uitgangspunten waarbinnen de legger is opgesteld weergegeven. Dit document biedt de achtergrondinformatie die relevant is voor het hoe, wat en waarom van de legger, in zowel juridisch als technisch opzicht.

In deze legger en de bijbehorende leggerkaarten en -boeken wordt slechts gesproken over oppervlaktewaterlichamen en ondersteunende kunstwerken. De bergingsgebieden, regionale en overige waterkeringen staan vermeld op aparte leggers. Korte tijd hierna wordt hierna gesproken over de legger oppervlaktewaterlichamen als legger.

In de legger geeft het waterschap voor alle onderdelen van het watersysteem aan:

A-wateren:

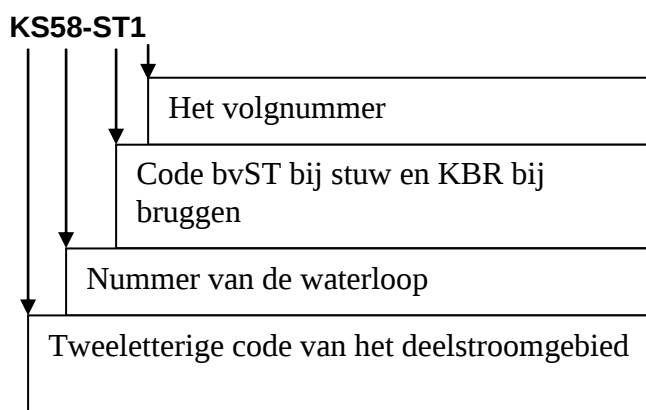
- geografische ligging inclusief begrenzing
- afmeting, constructie en vorm waaraan dit oppervlaktewaterlichaam moet voldoen
- onderhoudsplichtige van het oppervlaktewaterlichaam

A-wateren afwijkende afvoercapaciteit en B-wateren:

- geografische ligging

¹ Deze zaken waren al eerder uitgezonderd bij de 'legger oppervlaktewaterlichamen 2013, herziene versie' en zijn wederom niet meegenomen in de 'legger oppervlaktewaterlichamen', vanwege een nog aanhangig zijnde (hoger) beroep bij de rechtbank Oost-Brabant. Op deze onderdelen is de legger van 19 juli 2009 van toepassing.

De webviewer kunt u raadplegen via internet op www.dommel.nl/legger. Door met de muis op een object te klikken, wordt de informatie opgevraagd. Elk object wordt geïdentificeerd met een code, zodat het mogelijk is om precies aan te duiden over welk oppervlaktewaterlichaam, kunstwerk of over welke beschermingszone/profiel van vrije ruimte men spreekt. Er verschijnt een tabel met de informatie over het betreffende object.

2. Grondslag

De Waterwet schrijft in artikel 5.1 voor, dat het waterschap als de beheerder van waterstaatswerken een legger moet vaststellen waarin is omschreven waaraan de waterstaatswerken naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen. Een overzichtskaart waarop de ligging van waterstaatswerken en daaraan grenzende beschermingszones staan aangegeven moet deel zijn van de legger.

Bij of krachtens provinciale verordening mogen nadere voorschriften worden gesteld ten aanzien van de inhoud, vorm of periodieke herziening van de legger en kunnen vrijstellingen worden verleend.

De provincie Noord-Brabant heeft gebruik gemaakt van deze mogelijkheid in de artikelen 5.1 en 5.2 van de Verordening water Noord-Brabant. Hierdoor is het voor vrij meanderende waterlopen niet verplicht om afmeting en vorm vast te leggen, zijn oppervlaktewaterlichamen met een maatgevende afvoer kleiner dan 10 l/s vrijgesteld van de leggerplicht en behoeft vooroppervlaktewaterlichamen tussen de 10 l/s en 30 l/s slechts de ligging als lijnelement weergegeven te worden.

Daarnaast verplicht artikel 78 van de Waterschapswet het waterschap om een legger op te stellen waarin onderhoudsplichtigen of onderhoudsverplichtingen worden aangewezen. Waterschap De Dommel combineert deze Waterwetlegger en Waterschapswetlegger met elkaar, zo ontstaat er één legger voor oppervlaktewaterlichamen.

3. Functie van de legger

De legger geeft derden en het waterschap inzage in de ligging en/of exacte begrenzing van waterstaatswerken en de bijbehorende beschermingszones en profielen van vrije ruimte. Hiermee wordt de rechtszekerheid omtrent de begrenzing geborgd, dit is nodig om te bepalen waar (en wanneer) de regels zoals gedoogplichten, onderhoudsverplichtingen, vergunningplichten en algemene regels exact van toepassing zijn.

4. Werking en toepassing van de legger

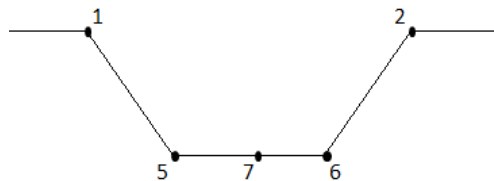
Een legger is een juridisch instrument waarin twee zaken worden vastgelegd, te weten:

1. de vorm, afmeting en ligging van een waterstaatswerk, in dit geval de oppervlaktewaterlichamen en ondersteunende kunstwerken.
In de legger wordt de functionele situatie weergegeven wat betreft de vorm van waterstaatswerken en de ligging wordt geografisch vastgelegd. De legger normeert de vorm, afmeting en ligging van waterstaatswerken, wat betekent dat hiermee de *normatieve* toestand van dat waterstaatswerk wordt bepaald. Voor deze legger is de normatieve toestand deels ingevuld door middel van gemeten profielen, deels door middel van berekende profielen. Het waterschap streeft ernaar de legger in de komende jaren geheel te laten overgaan naar berekende profielen.
2. Tevens worden in de legger de onderhoudsplichten vastgelegd. Hiermee wordt inzicht verschaft in het beheer en onderhoud van de waterstaatswerken. Daarbij geeft de legger ook aan waar de keur van toepassing is. De keur kent gebods- en verbodsbepalingen en algemene regels, welke voor in de legger opgenomen A- en B-wateren verschillend zijn.

Oppervlaktewaterlichamen

In deze legger zijn van de oppervlaktewaterlichamen ten aanzien waarvan de Verordening water Noord-Brabant dat voorschrijft dwarsprofielen opgenomen. Deze worden vastgelegd door middel van een vijftal punten, namelijk:

- linker insteek (1)
- rechter insteek (2)
- linker teen (5)
- rechter teen (6)
- (As)bodemhoogte (7)

Per dwarsprofiel is *indicatief* het profiel van het oppervlaktewaterlichaam opgenomen. Dit brengt met zich mee, dat alleen de hierboven genoemde punten 1 en 2 juridisch bindend zijn, in die zin dat daarvan de rechten en plichten vanuit de Keur worden afgeleid. Het profiel is dan ook niet-bindend, maar wel richtinggevend voor wat betreft de vorm van het profiel. De linker - en rechter teen en bodemhoogte geven een toestand aan waarbij voldaan wordt aan de overlastnormen en het beleid van het waterschap. Deze drie getallen geven echter niet de enige en absolute (gewenste) toestand van het waterlichaam aan. Immers, de dynamiek en de samenhang van het watersysteem brengen met zich mee dat er een marge is waarbinnen het waterschap nog aan de normen en zijn beleid voldoet.

Bij de beantwoording van de vraag of een (gedeelte) van een oppervlaktewaterlichaam voldoet aan hetgeen de legger daaromtrent bepaalt, zal het waterschap artikel 2.1 van de Waterwet betrekken. Dit artikel luidt als volgt:

“Artikel 2.1 Waterwet

1. De toepassing van deze wet is gericht op:

- a. voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met*

- b. bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en*
- c. vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.*

2. De toepassing van deze wet is mede gericht op andere doelstellingen dan genoemd in het eerste lid, voor zover dat elders in deze wet is bepaald.

Uitgaande van de twee bovenomschreven, juridisch bindende, punten 1 en 2 zal het waterschap, in geval van een knelpunt met betrekking tot de waterhuishouding, beoordelen of het betreffende oppervlaktewaterlichaam functioneert overeenkomstig het bepaalde in artikel 2.1 van de Waterwet. Het waterschap houdt daarbij rekening met het indicatieve profiel, de functie van het oppervlaktewaterlichaam en de waterhuishoudkundige situatie ter plaatse

De legger vormt daarmee als het ware een ‘hulpmiddel’ bij de toetsing of aan de normen voor wateroverlast wordt voldaan en daarmee of de afvoer- en bergingscapaciteit van het watersysteem op orde is. Het waterschap heeft als beheerder beleidsvrijheid ten aanzien van de wijze waarop zij haar zorgplicht invult. Indien de feitelijke situatie van een watergang niet voldoet aan de vastgestelde normatieve situatie, is het dus inderdaad een manier op per geval te onderzoeken of normen, vereiste zorgvuldigheid of het beleid ingrijpen vereisen. Het niet voldoen aan het leggerprofiel betekent dus niet per definitie dat het waterschap gehouden is de watergang tot op leggerniveau uit te baggeren. Het kan ook zijn dat het waterschap géén extra maatregelen hoeft te nemen, omdat gelet op (veranderende) omstandigheden of andere reeds uitgevoerde maatregelen desondanks toch voldaan wordt aan de overlastnormen.² “

Vrij meanderende wateren

Er zijn ook beken met een natuurlijke functie (met de KRW inrichtingsvariant meandering of natte natuurzone) waarvan in de legger geen profielen zijn opgenomen omdat die beken een heel natuurlijk verloop hebben en de profielen erg aan verandering onderhevig zijn. De provincie heeft het waterschap dan ook vrijgesteld van de leggerplicht om voor deze natuurlijke beken profielen vast te leggen. Toch zijn ook deze waterlopen (maatgevende afvoer boven de 30 l/s) van overwegend belang die een belangrijke afvoer en bergingscapaciteit vertegenwoordigen. In de legger is daarom voor deze beken een minimale maatgevende afvoer opgenomen, aan de hand waarvan de bergings- en afvoercapaciteit kan worden bepaald. Deze zal relevant zal zijn in het licht van de beoordeling of een watergang wel of niet voldoet aan de overlastnormen.

Kunstwerken

Voor B- en C-wateren geldt dat er conform de provinciale verordening een vrijstelling is voor het vaststellen van de vorm, afmeting en constructie. Omdat voor deze wateren alleen de ligging is vastgelegd, zijn de ondersteunende kunstwerken niet geregistreerd op de legger.

² Uit onderzoek ‘Handboek Legger Oppervlaktewaterlichamen’ van de Universiteit Utrecht d.d. 19 april 2016, F.A.G. Groothuijse, J. Kevelam.

5. *Indeling van wateren*

Het hoofduitgangspunt van de rangschikking van oppervlaktewaterlichamen is dat deze worden verdeeld in rangen of categorieën op basis van het belang dat het oppervlaktewaterlichaam heeft voor de publieke waterhuishouding. Hoe groter dit belang voor de publieke waterhuishouding, hoe hoger de rang waarin het oppervlaktewaterlichaam wordt ingedeeld. Het belang dat een oppervlaktewaterlichaam heeft voor de publieke waterhuishouding hangt onder andere af van:

- de omvang van het gebied dat van de water aan- en afvoer van het oppervlaktewaterlichaam afhankelijk is,
- het aantal belanghebbenden,
- ook andere afwegingen kunnen een rol spelen, bijvoorbeeld in het kader van 'waterberging', peilbeheer of een bijzondere waterhuishoudkundige functie, zoals een ecologische functie of een wateraanvoersysteem.

5.1 *Categorie A-water*

Aan de legger ligt één hoofdcriterium ten grondslag: De maatgevende afvoer is volgens de definitie uit het Cultuur Technisch Vademecum een afvoer die 1 à 2 dagen per jaar wordt bereikt of overschreden. Het criterium is een goede maat om het waterhuishoudkundig belang van een oppervlaktewaterlichaam aan te geven. en daaraan gerelateerd de beheerstaak van het waterschap. Oppervlaktewaterlichamen met een afvoer van 30 l/s of meer zijn A-wateren. De belangrijkste factor om het verschil in belang te definiëren, is namelijk het minimale debiet dat een A-water afvoert. Hierbij is er een duidelijke relatie met de eisen die aan het watersysteem gesteld worden op basis van de vastgestelde hydraulische randvoorwaarden van het waterschap.

Op basis van het hoofdcriterium hebben in eerste instantie alle oppervlaktewaterlichamen hun status gekregen. Daarnaast zijn er een aantal nevencriteria die hierop uitzonderingen maken. Deze criteria kunnen enerzijds niet meegenomen worden in de berekening van de maatgevende afvoer (wateraanvoer, lozingen vanuit overstorten) of representeren een belang anders dan afvoer (ecologische functie, waterkwaliteit). Door het toepassen van de nevencriteria kan een oppervlaktewaterlichaam een 'hogere rang' krijgen. Een lagere rang (van A- naar B- of C-water) kan niet.

Oppervlaktewaterlichamen met afvoer vanuit riooloverstorten

Vuile en gemengde overstorten kunnen een slechtere waterkwaliteit veroorzaken. Andere riooloverstorten (hemelwaterafvoer) kunnen bij stevige zomerse buien een piekafvoer op het oppervlaktewatersysteem veroorzaken. Een verantwoorde afvoer van het water uit de riooloverstorten vraagt om een directe betrokkenheid van het waterschap bij de oppervlaktewaterlichamen die het rioolwater verwerken. Deze oppervlaktewaterlichamen kunnen een A-water zijn, indien,

- alle oppervlaktewaterlichamen met een afvoer benedenstrooms een vuilwateroverstort worden A-water³
- vanaf het punt dat hemelwateroverstorten zorgen dat het oppervlaktewaterlichaam meer dan 30l/s afvoert, wordt deze een A-water

³ In de Beleidsnota beheer en Onderhoud Stedelijk water is opgenomen dat de onderhoudsplicht bij het waterschap ligt

Oppervlaktewaterlichamen met een aanvoerfunctie

Oppervlaktewaterlichamen met een aanvoerfunctie vervullen een belangrijke waterhuishoudkundige functie voor de landbouw en de natuur. De landbouw wordt in de zomer van voldoende water voorzien en de grondwaterspiegel zakt hierdoor niet te ver weg (waterconservering). Doordat deze oppervlaktewaterlichamen een A-water zijn, blijft het beheer en onderhoud bij het waterschap. Hierdoor wordt de capaciteit van het oppervlaktewaterlichaam gewaarborgd.

Oppervlaktewaterlichamen met een (specifiek) ecologische functie

Oppervlaktewaterlichamen met een ecologische functie op basis van het vigerende Provinciale Waterplan en/of het WBP worden gerangschikt als A-wateren. In de praktijk betekent dit dat er bepaalde eisen worden gesteld aan het onderhoud of de inrichting van het oppervlaktewaterlichaam. Om deze reden is het niet wenselijk de aanliggende eigenaren of beperkt gerechtigden te belasten met de onderhoudsplicht.

In nabije toekomstplannen

Oppervlaktewaterlichamen die momenteel niet aan de bovenstaande criteria voldoen, maar in de nabije toekomst wel meer dan 30 l/s afvoer krijgen, blijven als A-water op de legger geregistreerd staan. Dit kan door uitvoering van (externe) plannen die in voorbereiding zijn; zoals bijvoorbeeld woonwijken waarvan het regenwater wordt afgekoppeld of concreet te verwachte veranderingen in het watersysteem.

5.2 Categorie C-water

Oppervlaktewaterlichamen die niet behoren tot de A-wateren, behoren logischerwijs tot de overige wateren. Wanneer een oppervlaktewaterlichaam (niet zijnde A-water) voldoet aan onderstaande criteria, wordt deze beschouwd als C-water en als zodanig niet op de legger geplaatst.

In de 'Verordening water Noord-Brabant' zijn oppervlaktewaterlichamen met een maatgevende afvoer van minder dan 10 l/s vrijgesteld van de leggerplicht. Een dergelijke uniforme 'ondergrens' geeft invulling aan de noodzaak om in provincie Noord-Brabant meer gelijkheid te realiseren wat betreft het beheer en onderhoud door het waterschap.

Een substantieel deel van de oppervlaktewaterlichamen in het beheersgebied van Waterschap De Dommel heeft een maatgevende afvoer die kleiner is dan 10 l/s. Het gaat hier dus om oppervlaktewaterlichamen die waterhuishoudkundig een (zeer) beperkt maatschappelijk belang vertegenwoordigen en waar de directe betrokkenheid van het waterschap voor het instandhouden van een functionaliteit niet nodig is.

Het 10 l/s criterium heeft niet alle kenmerken van het beheersgebied van Waterschap De Dommel meegenomen die de afvoer mede beïnvloeden. Het is moeilijk te berekenen of de maatgevende afvoer van een oppervlaktewaterlichaam wel of niet beneden de norm van 10 l/s komt. Tevens is deze berekening teveel gebaseerd op aannames waardoor er een aanzienlijk risico op fouten is.

Het vertalen van een hydrologisch objectief criterium naar een iets meer praktisch criterium brengt de theorie en praktijk dicht bij elkaar. Daarom is gekozen voor criteria die in het veld voldoende objectief waarneembaar is. Hierdoor is beter te bepalen of een oppervlaktewaterlichaam meer of minder dan 10 l/s maatgevende afvoer heeft.

Oppervlaktewaterlichamen die geen verbinding hebben met het oppervlaktewatersysteem

Oppervlaktewaterlichamen die geen verbinding hebben met het oppervlaktewatersysteem zijn stilstaande wateren zoals poelen, vennen en plassen. Directe bemoeienis van het waterschap middels de keur is hier niet noodzakelijk, in deze situatie genieten uitvoeringsgerichte en beleidsmatige instrumenten de voorkeur. Deze oppervlaktewaterlichamen zijn C-wateren en worden niet op de legger weergegeven.

Oppervlaktewaterlichamen dienstig aan één of twee verschillende perceeleigenaren

Oppervlaktewaterlichamen die slechts één of twee verschillende perceeleigenaren dienen, zijn C-wateren. Het gaat hier om oppervlaktewaterlichamen met een zeer lage afvoercapaciteit (naar verwachting <10 l/s). Directe bemoeienis van het waterschap middels de keur is hier niet noodzakelijk. Private belangen zijn geen reden om onderhoudsverplichtingen op te leggen aan eigenaren, omdat deze belangen als zodanig geen watersysteembelangen zijn. Treden er problemen op tussen eigenaren, dan kunnen zij de burgerlijk rechter inschakelen.

5.3 Categorie B-water

Wanneer een oppervlaktewaterlichaam met een maatgevende afvoer van meer dan 10 l/s niet op de leggerkaart is aangegeven betekent dit niet dat deze als een C-water behandeld mag worden. De keur bepaalt immers dat C-wateren alleen oppervlaktewaterlichamen kunnen zijn die zijn vrijgesteld van opname in de legger als bedoeld in de 'Verordening water Noord-Brabant'. Zodra een oppervlaktewaterlichaam meer dan 10 l/s maatgevende afvoer heeft en ook geen A-water is, is deze een B-water.

5.4 Categorie A-water afwijkende afvoercapaciteit

Van oppervlaktewaterlichamen die niet voldoen aan de criteria voor een A-water (minder dan 30 l/s) en een C-water (meer dan 10 l/sec), maar waar het waterschap een strook grond ter breedte van meer dan één meter eigendom heeft (gemeten vanaf de insteek van de watergang), heeft het waterschap als aangrenzend eigenaar de onderhoudsplicht. Om dit onderhoud goed te kunnen uitvoeren is bij wateren extra bescherming nodig. Ondanks een afvoercapaciteit < 30 l/sec worden deze watergangen als 'A-water afwijkende afvoercapaciteit' op de legger geplaatst. Mocht het waterschap eigendom afstoten dan gaat de onderhoudsplicht mee over naar de ingelanden en vallen deze wateren terug op de B-status.

5.5 Rangorde

Een oppervlaktewater kan in benedenstroomse richting in principe niet in een lagere rang worden ingedeeld dan de rang die het oppervlaktewaterlichaam bovenstrooms heeft. Over het algemeen zal het belang van een oppervlaktewaterlichaam in stroomafwaartse richting steeds toenemen, zeker na knooppunten waar andere oppervlaktewaterlichamen aansluiten op het betreffende oppervlaktewaterlichaam.⁴

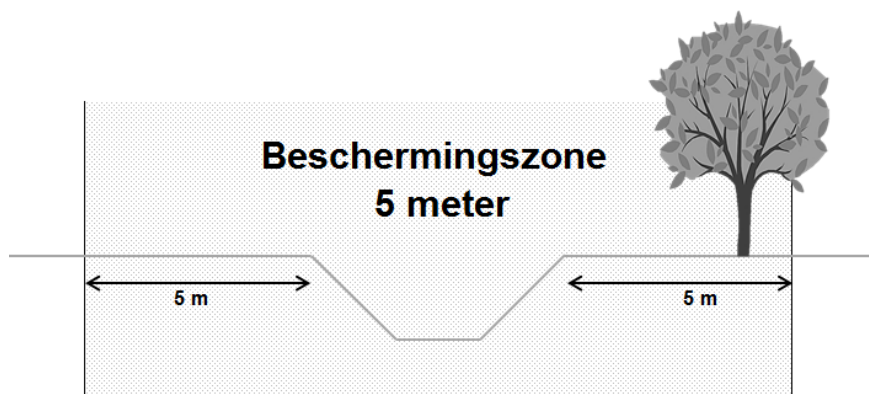
⁴ Toch kan het in bijzondere situaties voorkomen dat het belang van een water wel minder groot wordt, bijvoorbeeld door aanzienlijke infiltratie van water naar de bodem.

Uitwerking criteria naar nieuwe legger

Bij de definitieve totstandkoming van de legger zijn de overgangen van B-water naar A-water op een in het terrein herkenbare locatie neergelegd, zoals een kruising met een weg, andere watergang of in sommige gevallen een kunstwerk. Daarbij kan worden afgeweken van de plek waar op basis van de berekende maatgevende afvoer B-water naar A-water overgaat. Met deze werkwijze wordt voorkomen dat er onlogische situaties ontstaan 'in het veld' ten gevolge van een theoretische berekening.

6. Beschermingszones

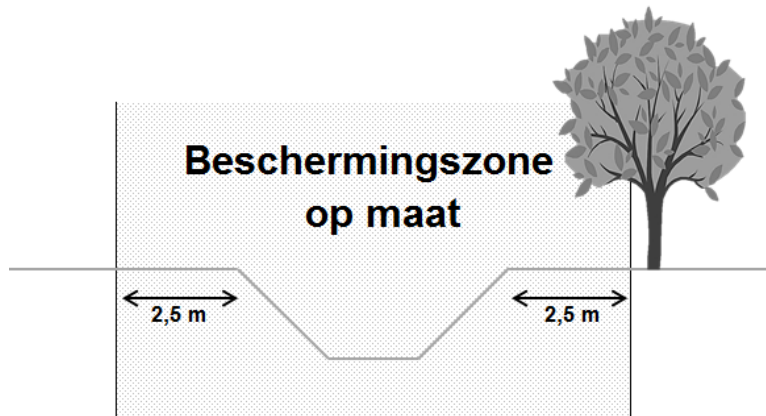
Ten behoeve van het beheer en onderhoud van de A-wateren heeft het waterschap in de legger aan weerszijden van deze watergangen beschermingszones aangewezen. Deze hebben een breedte van 5 meter, gemeten vanaf de insteek van het oppervlaktewaterlichaam.

Deze beschermingszones kunnen liggen op gronden die in eigendom zijn van een derde. Doel van de beschermingszones is het waarborgen van het zo doelmatig mogelijk uitvoeren van onderhoud van de watergangen. Activiteiten van derden binnen de beschermingszones zijn aan regels (en vaak dus beperkingen) gebonden. De regels en beperkingen vloeien voort uit de keur van het waterschap. Qua belemmeringen kan onder meer worden gedacht aan het verbod op het bouwen van bouwwerken en het aanwezig laten zijn van andere obstakels.

Eén van de uitgangspunten van het beheer en onderhoud van watergangen is het op zo efficiënt mogelijke manier gebruik maken van de beschermingszones. Uit ervaring heeft het waterschap vastgesteld dat het nodige onderhoud veelal plaatsvindt vanuit één en dezelfde zijde van het oppervlaktewaterlichaam, dan wel dat slechts gebruik wordt gemaakt van een strook van 2,5 meter aan weerszijden van het oppervlaktewaterlichaam. Dit betekent dat bepaalde aangewezen beschermingszones niet of in ieder geval niet volledig worden gebruikt voor de functie waarvoor zij zijn aangewezen. Het niet of slechts gedeeltelijk gebruik maken van de beschermingszones kan onder bepaalde omstandigheden leiden tot onevenredige beperkingen bij de eigenaren van de betreffende gronden. Het waterschap neemt separaat aan dit leggerbesluit aparte besluiten tot het aanpassen van de beschermingszones in de legger oppervlaktewaterlichamen daar waar dat vanuit waterstaatkundig oogpunt mogelijk of zelfs wenselijk is. Zolang er geen aparte besluiten zijn genomen tot aanpassing van de beschermingszone blijft deze 5 meter breed.

Het op maat brengen van de beschermingszones sluit aan bij de filosofie van de Omgevingswet en past bij deze tijd: de regels sluiten beter aan bij de werkelijkheid. Dit maakt voor de aangelanden meer inzichtelijk waarom de regels van het waterschap wel of niet worden toegepast. Het geeft bovendien meer ruimte aan verschillende omstandigheden en initiatieven van derden.

Voor kunstwerken is in de legger geen aparte beschermingszone opgenomen. Immers een kunstwerk, dat in de regel in het oppervlaktewaterlichaam staat (stuw, duiker, gemaal, etc.), wordt voldoende beschermd door de beschermingszone die geldt voor dat oppervlaktewaterlichaam. Verder wordt de beschermingszone die rondom een oppervlaktewaterlichaam ligt ter plaatse van een kunstwerk (duiker) niet versmald. De beschermingszone van een oppervlaktewaterlichaam wordt langs een kunstwerk als het ware doorgetrokken. Hiermee worden ook kunstwerken buiten het oppervlaktewaterlichaam, zoals gemalen en bergingsgebieden, voldoende beschermd.

7. Profiel van vrije ruimte

De waterschappen hebben de mogelijkheid om in de legger een 'profiel van vrije ruimte' bij oppervlaktewaterlichamen op te nemen, als reservering voor toekomstige verbetering of uitbreiding van het waterstaatswerk. Het profiel van vrije ruimte is bedoeld om ruimte vrij te houden voor toekomstige ontwikkeling van het oppervlaktewaterlichaam. Het doel van het verbod is het voorkomen van ingrepen die het uit te voeren beekherstel ernstig belemmeren of onmogelijk maken. Dit profiel van vrije ruimte staat los van de beschermingszone. In de keur is de basis gelegd voor dit instrument.

Daar waar een profiel van vrije ruimte aanwezig is, wordt deze gemeten vanaf de insteek van het oppervlaktewaterlichaam bij aanleg. Indien het profiel van vrije ruimte een toekomstige reservering betreft, wordt deze gemeten vanaf de huidige insteek van het aanwezige oppervlaktewaterlichaam. Nadat het project is gerealiseerd, zal de gereserveerde ruimte aangepast worden.

Het in de legger gehanteerde profiel van vrije ruimte is verbonden aan de inrichtingsvarianten meandering, natte natuurzone en natuurvriendelijke oever in het WBP IV voor "behoud en herstel watersystemen" en is:

- 25 meter breed, gelegen aan weerszijde van het oppervlaktewaterlichaam bij 'meandering';
- 12,5 meter breed, gelegen aan weerszijde van het oppervlaktewaterlichaam bij 'natte natuurzone';

- 5 meter breed, gelegen aan weerszijde van het oppervlaktewaterlichaam bij 'natuurvriendelijke oever'.

Bovenstaande breedtematen zijn exclusief het profiel van de oppervlaktewaterlichamen en onderhoudsstrook(en).

Daar waar het profiel van vrije ruimte in projectplannen nader is geconcretiseerd, kan de daarin vermelde breedte in de legger worden overgenomen.

Natuurlijke deformatie van de oevers (oevererosie) hoort bij oppervlaktewaterlichamen met een specifieke ecologisch functie (opgenomen in het provinciaal Waterplan en Waterbeheerplan) tot de normaal waterstaatkundige functie van het oppervlaktewaterlichaam. Daar waar oevererosie een vast onderdeel vormt van het watersysteem, is hierin bij het aangeven van het profiel van vrije ruimte rekening mee gehouden (incl. meanderzone).

Het profiel van vrije ruimte is op de kaart te zien als een vlakdekkende arcering over het oppervlaktewaterlichaam. De exacte begrenzing is niet op schaal ingetekend en dus niet op kaart af te lezen. Hiervoor is de legenda te raadplegen.

8. Aanwijzing onderhoudsplichtigen

Het onderhoud van oppervlaktewaterlichamen omvat het in stand houden van oppervlaktewaterlichamen, dus in feite het doorstroomprofiel van een oppervlaktewaterlichaam. Het onderhoud van ondersteunende kunstwerken is gecompliceerder. Daar is feitelijk sprake van twee verschillende vormen van onderhoud:

- Het waterstaatkundig onderhoud, oftewel de instandhouding van het doorstroomprofiel;
- Het (bouwkundig) onderhoud van een kunstwerk, oftewel de instandhouding van een kunstwerk op zichzelf.

Onderhoud oppervlaktewaterlichamen

Het waterbeheer is een gemeenschappelijke taak. In de legger oppervlaktewaterlichamen is beschreven wie onderhoudsplichtig is voor de oppervlaktewaterlichamen en ondersteunende kunstwerken. Het hoofdwatersysteem - de A-wateren - worden over het algemeen onderhouden door het waterschap zelf; dit betreft dan het buitengewoon onderhoud (baggeren) en de reguliere onderhoudswerkzaamheden zoals het maaien van het oppervlaktewaterlichaam. Op deze regel zijn uitzonderingen mogelijk, omdat het daar een uitzonderlijke situatie betreft. Indien het waterschap niet onderhoudsplichtig is, staat in de tabel aangegeven bij wie de onderhoudsplicht dan wel berust. Regulier = bijvoorbeeld Rijkswaterstaat (RWS), buitengewoon voor waterschap (WS). Wanneer in de tabel wordt gesproken over afwijkende onderhoudsplicht, betreft het regulier onderhoud.

De minder belangrijke wateren – de B-wateren - worden onderhouden door de aanliggende eigenaren. De onderhoudsplicht strekt zich uit tot de halve breedte van het aangrenzende oppervlaktewaterlichaam. Eigenaren en/of beperkt gerechtigden van percelen, waarvan de kadastrale ondergrond gescheiden is van het water door een strook grond ter breedte van één meter of minder, gemeten vanaf de insteek van het oppervlaktewaterlichaam, worden ook aangemerkt als aanliggend eigenaar. Voornaamste reden van deze grens is dat de eigenaren, beperkt gerechtigden en/of gebruikers van percelen langs de watergang belang hebben bij een goede staat van onderhoud van dat B-water. Om die reden worden ook de

niet direct aan de watergang grenzende eigenaren (eveneens) aangemerkt als aangelanden en zijn zij (mede) onderhoudsplichtig. Er wordt daarbij een grens gesteld van één meter. Bij deze afstand kan niet worden gezegd dat op het perceel geen gevolgen kunnen worden ondervonden van de onderhoudstoestand van het nabijgelegen B-water. Daarnaast heeft het waterschap te maken met het fenomeen dat watergangen ‘aan de wandel’ gaan vanwege natuurlijke oorzaken of door eenzijdig onderhoud van de aangelanden. Met het kiezen van een duidelijke grens langs de watergang wordt voorkomen dat degene die geen onderhoud pleegt wordt beloond doordat de watergang langzaam verschuift naar de overliggende eigenaar die wel intensief al die jaren onderhoud pleegt en uiteindelijk ook de onderhoudsplicht aan de andere zijde er bij krijgt. Het waterschap wil hierin liever geen bemiddelaar/partij zijn maar juist duidelijkheid scheppen in de onderhoudsplicht. .

Onderhoud ondersteunende kunstwerken

Het waterstaatkundig onderhoud van een ondersteunend kunstwerk in een oppervlaktewaterlichaam behoort bij degenen(n) die onderhoudsplichtig is/zijn voor het in stand houden van het doorstroomprofiel van dat oppervlaktewaterlichaam.

Het bouwkundig onderhoud van een werk dat is aangelegd door of vanwege een publiekrechtelijke rechtspersoon ter behartiging van zijn taken, berust bij die rechtspersoon. Met publiekrechtelijke rechtspersoon wordt gelijkgesteld een privaatrechtelijke rechtspersoon (zoals bijv. ProRail waar de Staat enig aandeelhouder is) die onder overwegende overheidsinvloed staat voor zover het de publieke taakvoering betreft.

In alle andere gevallen berust het bouwkundig onderhoud bij degene die in overwegende mate belang heeft bij de aanwezigheid en het functioneren van het werk, daaronder niet begrepen een waterstaatkundig belang.

Bij werken die een (semi-)overheid aanlegt ter behartiging van haar taken, geldt dat het bouwkundig onderhoud bij die (semi-)overheid komt te liggen.

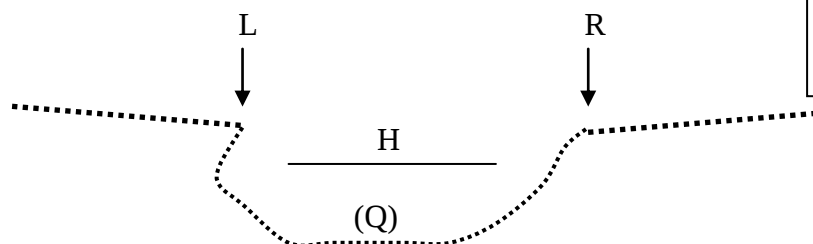
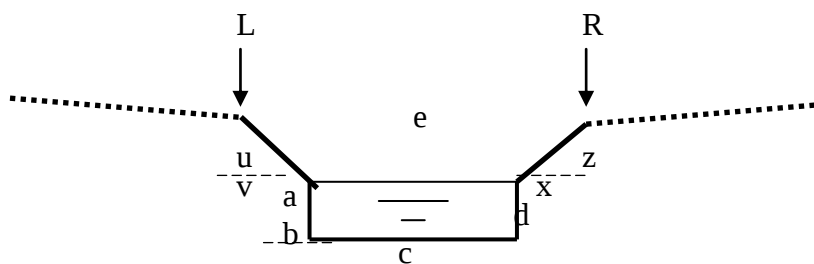
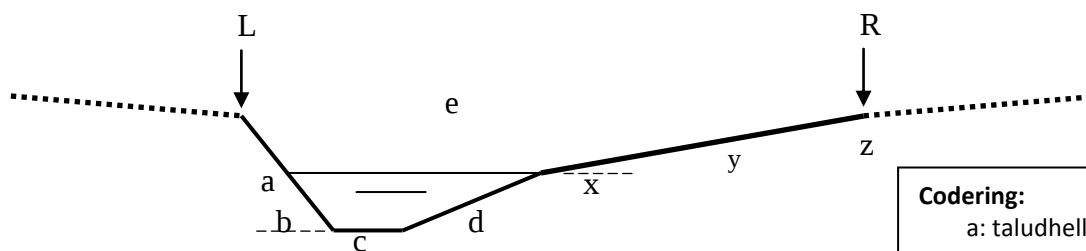
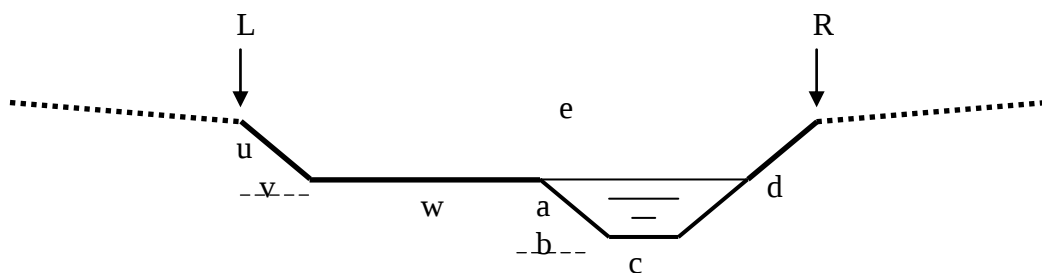
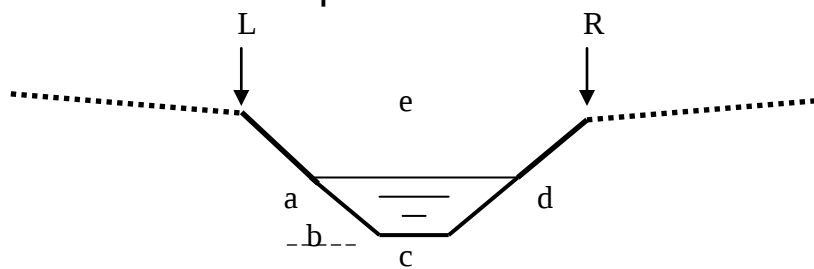
In alle overige gevallen ligt het bouwkundig onderhoud bij degene die het meeste “profijt” heeft van het werk . De term “degene die” maakt duidelijk dat de toepassing zich niet beperkt tot natuurlijke personen. Ook rechtspersonen of andere juridische entiteiten kunnen als onderhoudsplichtige worden aangemerkt.

Ter bepaling van wie in overwegende mate belang heeft bij de aanwezigheid en het functioneren van het werk, dient gekeken te worden naar niet-waterhuishoudkundige belangen. Dat lijkt in tegenspraak te zijn met datgene wat de legger beoogt te beschermen, het is het echter niet. Dit kan het beste worden toegelicht aan de hand van een eenvoudig voorbeeld. Wanneer een burger een duiker wenst aan te brengen in een A-water ten behoeve van een goede bereikbaarheid van zijn perceel, dan is het belang gemoeid met de duiker in hoofdzaak (“overwegende mate”) gelegen in de toegang van het perceel, niet in een waterhuishoudkundig belang. Het waterhuishoudkundig belang is uiteraard wel relevant in de beoordeling van de vergunningaanvraag, het is echter niet bepalend voor de vraag wie als bouwkundig onderhoudsplichtige heeft te gelden.

Bij grote werken (van Rijkswaterstaat, provincie, gemeente, waterschap, ProRail) wordt ervoor gekozen om de bouwkundig onderhoudsplichtige expliciet in de legger te zetten, omwille van de duidelijkheid.

Als gevolg van de hierboven genoemde hoofdregel bestaat geen noodzaak meer het bouwkundig onderhoud nog in de vergunning en/of algemene regel op te nemen; voor elk (kunst)werk volgt de bouwkundig onderhoudsplichtige uit de hoofdregel in de legger.

Indicatieve profielen A-wateren

Codering:

- a: taludhelling links
- b: bodemhoogte
- c: bodembreedte
- d: talud helling rechts
- e: breedte waterloop tussen insteken
- L: Linker Insteek
- R: Rechter insteek
- u: taludhelling links geknikt talud
- v: hoogte knikpunt talud links
- w: breedte plasberm links
- x: hoogte knikpunt talud rechts
- y: breedte plasberm rechts
- z: taludhelling rechts geknikt talud

H: hoogte maatgevend waterpeil
Q: Maatgevende afvoer